

giz

Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ МЕДИЦИНЫ

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

ZAMONAVIY TIBBIYOTNING DOLZARB MUAMMOLARI

YOSH OLIMLAR XALQARO ANJUMANI

ACTUAL PROBLEMS OF MODERN MEDICINE

INTERNATIONAL CONFERENCE OF YOUNG SCIENTISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF MODERN MEDICINE**

14 апрель 2023 года,
г.Ташкент

EDITORIAL BOARD

Editor in chief
Rector of TMA prof. A.K. Shadmanov

Deputy Chief Editor
associate prof. Z.A.Muminova

Responsible secretary
associate prof. D.G'.Abdullaeva

EDITORIAL TEAM

ass. Sh.K.Muftaydinova
associate prof. I.R.Urazaliyeva
prof. D.A. Nabieva
prof. U.S. Xasanov
prof. F.I.Salomova
associate prof. M.I.Bazarbayev
associate prof. A.A.Usmanxodjayeva
associate prof. O.N.Visogortseva
ass. D.I. Sayfullayeva
ass. M.R.Mirsagatova

TECHNICAL SUPPORT TEAM

D.R.Abduakhatovna
J.D.Kamilov
M.M.Kiyomova
A.N.Yuldashev
Kx.Sh.Rakhimova

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор
Ректор ТМА проф. А.К. Шадманов

Заместитель главного редактора
доц. З.А.Муминова

Ответственный секретарь
доц. Д.Г.Абдуллаева

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИ

асс. Ш.К.Муфтайдинова
доц. И.Р.Уразалиева
проф. Д.А.Набиева
проф. У.С.Хасанов
проф. Ф.И.Саломова
доц. М.И.Базарбаев
доц. А.А.Усманходжаева
доц. О.Н.Высогорцева
асс. Д.И.Сайфуллаева
асс. М.Р.Мирсагатова

ЧЛЕНЫ ТЕХНИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ

Д.Р.Абдухатовна
Ж.Д.Камилов
М.М.Киёмова
А.Н.Юлдашев
Х.Ш.Рахимова

va qiz bolalarda barcha kranimetrik ko'rsatkichlar kabi kallaning gorizental aylanasi ham yoshga bog'liq ravishda bir maromda o'sib boradi. Tadqiqot olib borilgan hududdagi o'g'il bolalarda ham, qiz bolalarda ham kallaning gorizental aylanasi 7-10 yoshda nisbatan jadal o'sishi kuzatilsa, 11-12 yoshlar orasida esa o'sishni sekinlashishi tadqiqot natijalaridan ma'lum bo'ldi.

ALIMENTAR SEMIZLIK MAVJUD SHAXSLARNING JISMONIY TAYYORLIGI VA YURAK QON-TOMIR TIZIMINING MOSLASHUVCHANLIK QOBILIYATINI BAHOLASH

Umarova U.M.¹, Rasulova Z.D.¹, Shayxova U.R.¹, Mamedova G.B.².

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Tibbiyot bosh boshqarmasining 1-sonli Markaziy konsultativ-dagnostika poliklinikasi,

²Toshkent tibbiyot akademiyasi

Semirish keng tarqalganligi va salomatlikka ta'siri tufayli jamoat sog'lig'ini saqlashning eng jiddiy muammolaridan biri hisoblanadi. Semirish hayot sifatining yomonlashishiga, ijtimoiy, psixologik va iqtisodiy muammolarning paydo bo'lishiga, bir qator surunkali kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'ladi va ko'rsatiladigan tibbiy yordam sarfini oshiradi.

Tadqiqotning maqsadi: Alimentar semizlik (AS) bilan og'rigan shaxslarda jismoniy mashqlar tolerantligi va yurak qon-tomir tizimi (YuQTT)ning moslashuvchanlik qobiliyatini baholash.

Tadqiqotning material va uslublari. 1-2 darajali AS bilan og'rigan 80 nafar shaxs tekshirildi. Birinchi guruh 1-darajali AS bilan og'rigan 50 kishidan iborat bo'lib, bu guruhning o'rtacha yoshi $44,2 \pm 1,5$ yil, tana vazn indeksi (TVI) $32,5 \pm 1,5$ kg/m². Ikkinchi guruhda 2-darajali AS mavjud bo'lgan 30 kishi bo'lib, ikkinchi asosiy guruhning o'rtacha yoshi $48,4 \pm 1,2$ yil, TVI - $37,8 \pm 1,7$ kg/m² ni tashkil etti. Jismoniy mashqlar bardoshlilikini baholash uchun olti daqiqalik yurish testi (ODYuT), Rufier testi va Borg shkalasi bo'yicha nafas qisilishi intensivligidan foydalanildi. Borg shkalasi bo'yicha nafas qisilishi intensivligi tadqiqot usullari quyidagilarni o'z ichiga oladi: standart klinik-laboratoriya tekshiruvi, lipid almashinuvi ko'rsatkichlari (umumiy xolesterin (TChol), triglitseridlar (TG), yuqori zichlikdagi lipoprotein xolesterin (HDL-C) va past zichlikdagi (LDL-C) xolesterin) qon zardobidagi glyukoza, EKG, yurak urish tezligini kuzatish, sistolik va diastolik arterial bosim, R.M. Baevskiy bo'yicha yurak qon-tomir tizimi moslashish qobiliyati indeksi aniqlash; antropometrik parametrlarni aniqlash - Kettle formulasi bo'yicha BA / Bo'A nisbatini baholash bilan tana vaznini, bo'y uzunligi, bel aylanasi (BA) va bo'ksa aylanasi (Bo'A) o'lchash, TVI: tana vazni (kg) / bo'y uzunligi (m²). Odatda, BA/Bo'A - ayollar uchun 0,85 va erkaklar uchun 1,0 dan yuqori bolsa' qorin bo'shlig'ida semirish (AbS) mavjudligini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, birinchi guruhdagi odamlarning 15 foizi va ikkinchi guruhning 45 foizi uglevod va/yoki lipid almashinuvining buzilishiga ega. AbS birinchi guruhning 30 foizida va ikkinchi guruhning 65 foizida aniqlangan. 1 va 2-guruhlardagi bemorlarda jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlari quyidagilar: ODYuT - mos ravishda $385,5 \pm 35,9$ va $306,3 \pm 46,5$ metr, Rufier indeksi mos ravishda $10,5 \pm 2,9$ va $13,9 \pm 3,5$, Borg shkalasi bo'yicha nafas qisilishi intensivligi $4,3 \pm 0,9$ va $7,0 \pm 0,5$. Tadqiqot natijalari fiziologik moslashuv darajasining AS darajasiga bog'liqligini ko'rsatdi. Guruhlardagi shaxslarning yurak qon-tomir tizimida (YuQTT) R.M. Baevskiyning moslashuvchan potentsial indeksi sezilarli o'sishi aniqlandi, ya'ni 1 va 2-guruhlarda: $3,81 \pm 0,4$ va $4,04 \pm 0,51$ ni tashkil etgan bo'lib, bu mos ravishda qoniqarsiz moslashish va moslashishning muvaffaqiyatsizligiga hisoblanadi.

Xulosa. Shunday qilib, 1 va 2 darajali AS bo'lgan shaxslarda jismoniy faoliyatga tolerantlikning pasayishi va YuQTTning adaptiv salohiyati aniqlandi. Semirib ketish darajasining oshishi bilan AbS, uglevod va lipid almashinuvining buzilishi bo'lgan shaxslarning soni ortdi.

AMBULTATOR-POLIKLINIKA MUASSASALARI AMALIYOTIDA YURAK QON-TOMIR KASALLIKLARI XAVF OMILLARINING TAHLILI

Umarova U.M., Soliyev Z., Rasulova Z.D., Shayxova U.R., Valijanov Z.I., Qurbonova G.A., Muxamadiyeva D.K., Nuritdinova M.J.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Tibbiyot bosh boshqarmasining 1-sonli Markaziy konsultativ-diaagnostika poliklinikasi

Ko'pgina tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, bir yoki bir nechta xavf omillari (arterial gipertenziya (AG), chekish, qandli diabet, xolesterin miqdorining oshishi - semizlik) mavjud bo'lganda yurak qon-tomir kasalliklari (YuQTK)da o'lim xavfi ortadi.

Tadqiqotning maqsadi: poliklinika darajasida yurak qon-tomir xavfi (YuQTX)ni aks ettiruvchi ko'rsatkichlarning ko'p qirrali tahlilini o'tkazish.

Tadqiqotning material va uslublari. Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari darajasida yurak qon-tomir xavfi ortishining prognostik jihatdan noqulay omillarini aniqlash uchun 40-70 yoshdagi, ilgari tasdiqlangan yurak qon-tomir kasalliklari (YuQTK) bo'lmagan 100 nafar shaxs tekshirildi. Tekshiruv quyidagilarni o'z ichiga oldi: tana vazni (TV), bo'y uzunligi, bel va bo'ksa aylanasi, qon bosimi, arterial bosim (AB) tana vazn indeksi (TVI), EKG, lipidlar, qondagi glyukoza miqdori, kreatinin, siydik kislotasi darajasi, C-reaktiv oqsilni miqdorini baholash, glomerulyar filtratsiya tezligi ($CK\Phi_{CKD-EPI}$), pletizmografi orqali elastiklikni (qattqlik indeksini-QI) baholash, 10 yillik o'lim xavfi va o'limga olib keladigan YuQTK (miokard infarkti, insult) holatlari SCORE-2 so'rovnomasi yordamida baholash, tana tarkibini Tanita apparati yordamida bioimpedans tahlilini o'tkazish. Mashq qilish tolerantligi 6 daqiqalik yurish testi (ODYuT) yordamida aniqlandi. YuQTX aniqlashda eng katta ahamiyatga ega bo'lgan ko'rsatkichlarni aniqlash uchun minimal konfiguratsiyaga ega sun'iy neyron tarmoqlar modellari uchun ishlab chiqilgan qarorlar qabul qilish jarayoniga xususiyatlarning hissasini hisoblash usuli qo'llanildi.

Tadqiqot natijalari. Tekshirilgan shaxslarning 55 % ida abdominal semirish (AS) mavjud xolatlari yoki Tanitada o'tkazilgan tekshiruvlarga ko'ra semirish belgilarining mavjudligi, 11%ida insulinrezistentlik (IR), 25%ida-AG, 6%ida- giperglikemiya, 25%ida- dislipidemiya, 15 %ida- chekish va tekshirilgan shaxslarning shaxslarning 60% da jismoniy tayyorgarlik (JT)ning kamayishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bemorlarning 15 foizida 12 m/s dan ortiq QI sezilarli darajada oshgan, bu yuqori yurak qon-tomir xavfining erta prognozi bo'lib, ulardan 10 tasida aniq ma'lumotlar, ya'ni sistolik qon bosimi (SQB), puls qon bosimi, xolesterin, LDL xolesterin, IR va giperglikemiya, SCORE-2 bo'yicha %, AS, chekish, yosh, ODYuT natijasi aniqlandi. Birlashtirilgan ko'rsatkichlarni tashkil etuvchi xususiyatlarning juftligiga bog'liqligini aniqlash va ularning hissalari ni aniqlash uchun hisoblash tajribasi o'tkazildi. Xususiyatlarning juftligiga bog'liqligining haqiqiy shakli hissaning maksimal qiymati bilan algoritmik tarzda aniqlanadi. Yurak qon-tomir xavfini aniqlaydigan belgilarning muhim kombinatsiyasi: yosh + SCORE-2%, xolesterin + SCORE-2%, IR / giperglikemiya + AO, SBP + SCORE-2%, AO + FT, chekish + arterial qattqlik indeksi (QI) hisoblanadi.

Xulosa. Yosh, SAB, SCORE -2 bo'yicha %, xolesterin, xavf omillarining mavjudligi - chekish, ochlik glikemiyasi, TVI, arteriolarining QI yurak qon-tomir xavfini tavsiflovchi va ular haqida ma'lumot beruvchi belgilar ekanligi ma'lum bo'ldi.

PALMA YOG'I BILAN OZIQLANISHDA ME'DA DEVORLARINING POSTNATAL ONTOGENEZ DAVRIDAGI MORFOLOGIK O'ZGARISHLARI

Tolmasov R.T.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Hozirgi kunda semizlik dunyodagi eng keng tarqalgan surunkali kasalliklardan biri hisoblanadi. Ushbu muammoning dolzarbligi semizlikning asosiy omili bo'lib, metabolik ka-

<i>Маматкулов Б., Уразалиева И.Р. ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОЙ ПЛАТФОРМЫ В ПЕРВЧНОЕ ЗВЕНО ПРИ ОКАЗАНИИ МЕДСЕСТРИНСКОЙ (ПАТРОНАЖНОЙ) ПОМОЩИ НАСЕЛЕНИЮ</i>	168
<i>Урманова Л. Ж., Шеркузиева Г.Ф., Саломова Ф.И., Искандаров А.Б. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПИТЬЕВОЙ ВОДЫ</i>	169
<i>Файзуллаева К.Р. ГЕНДЕРНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ПИЩЕВОГО ПОВЕДЕНИЯ ПАЦИЕНТОВ С ПАРАНОИДНОЙ ШИЗОФРЕНИЕЙ</i>	170
<i>Шайхова Г.И., Абдуллаева Д.Г., Асрорзода З.У. ПРОБЛЕМА КОМОРБИДНОГО ФОНА ПРИ ОЖИРЕНИИ У ДЕТЕЙ</i>	171
<i>Қутлиев Ж., Шоназаров А., Хушвактов А., Рустамов А., Турақулов А., Сирожиддинов З. ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИНГ СОҒЛОМ ОВҚАТЛАНИШИНИНГ ГИГИЕНИК ТАҲЛИЛИ</i>	172
<i>Қутлиев Ж., Қутлиев Х., Хушвактов А., Турақулов А., Сирожиддинов З., Абдуллаева Х. ҲАРБИЙ ТИББИЁТ ХОДИМЛАРИ ОРАСИДА ТАМАКИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ЧЕКИШ КЎРСАТКИЧЛАРИНИНГ ГИГИЕНИК ТАҲЛИЛИ</i>	173
<i>Abdumannonova N.Z., Tursunova Z.A., Bryanseva Y.V. EPIDEMIOLOGY AND PROPHYLAXIS OF MENINGOCOCCAL INFECTION IN UZBEKISTAN</i>	174
<i>Iskandarova G.T., Abdullaev M.A. TO THE QUESTION OF PREVENTION OF OCCUPATIONAL ALLERGY IN MEDICAL WORKERS</i>	175
<i>Kamilova A.Sh., Dilmurodova O. B. BOLALARDA UCHRAYDIGAN GELMINTOZLAR VA ULARNING PROFILAKTIKASI</i>	176
<i>Nematov A.A. SYMPTOMATIC CHARACTERISTICS OF PATIENTS WHO DIED OF COVID-19</i>	177
<i>Qutliyev J., Xushvaktov A., To'Rakulov E., Rustamov A., Turaqulov A., Sirojiddinov Z. HARBIY XIZMATCHILAR ORASIDA TEZ TAYYOR BO'LUVCHI FAST-FOOD OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI ISTE'MOLINING GIGIYENIK TAHLILI</i>	177
<i>Salomova F.I., Hakimova D.S., Ashurboyev F.A. KARANTIN DAVRIDA O'SMIRLARNING NOTABIY TANA VAZNINING ORTISHI VA UNING ASOSIY ETIOLOGIK OMILLARI</i>	178
<i>Samiyeva S., X.Y. ZAMONAVIY TIBBIYOTNING DOLZARB MAVZULARI</i>	179
<i>Sherqo'ziyeva G.F., Egamberdiyeva Z.Z., Boysariyeva M.R., M.N.Baxriddinova, O.R.O'ralova AHOLINING ICHIMLIK SUVI TA'MINOTINI ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA ULARNI YECHISH YO'LLARI</i>	180
<i>Teshaev N.B., Rakhimov A.F., Karimov E.T. AIR MEDICAL EVACUATION IN LOCAL CONFLICTS OF THE LAST DECADES</i>	181
<i>Ulug'bekova G.J., Adhamov Sh.A. PROFILAKTIK TIBBIYOTDA ANTROPOMETRIYA: 7-12 YOSH TOIFASIDAGI BOLALARDA BOSHNING GORIZONTAL AYLANASI O'SISH DINAMIKASINING TAHLILI</i>	182
<i>Umarova U.M., Rasulova Z.D., Shayxova U.R., Mamedova G.B. ALIMENTAR SEMIZLIK MAVJUD SHAXSLARNING JISMONIY TAYYORLIGI VA YURAK QON-TOMIR TIZIMINING MOSLASHUVCHANLIK QOBILYATINI BAHOLASH</i>	183
<i>Umarova U.M., Soliyev Z., Rasulova Z.D., Shayxova U.R., Valijanov Z.I., Qurbonova G.A., Muxamadiyeva D.K., Nuriddinova M.J. AMBULATATOR-POLIKLINIKA MUASSASALARI AMALIYOTIDA YURAK QON-TOMIR KASALLIKLARI XAVF OMILLARINING TAHLILI</i>	184
<i>Tolmasov R.T. PALMA YOG'I BILAN OZIQLANISHDA ME'DA DEVORLARINING POSTNATAL ONTOGENEZ DAVRIDAGI MORFOLOGIK O'ZGARISHLARI</i>	184
<i>Xabibullayev S.M., Rustamov M.F.O., Xoldarova R.X. SHAKAR O'RNINI BOSUVCHI NATRIY SIKLOMATNING JIGAR TO'QIMASIDA UGLEVOD ALMASHINUVIGA TA'SIRI</i>	185
<i>Yusupova M.M., Soliyev A. KORONAVIRUS INFEKTSIYASIDAN KEYIN BIRLAMCHI MIYOKARDIT VA UNING PROFLAKTIKASI</i>	186